

Rada Ministrów

Rada Ministrów (zwana popularnie rządem) – **konstytucyjny organ władzy wykonawczej** w Polsce.

Skład Rady ministrów

Zgodnie z obowiązującą Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 Rada Ministrów składa się z :

- Prezesa Rady Ministrów,
- Ministrów.

W skład Rady Ministrów mogą być powoływani Wiceprezesi Rady Ministrów oraz przewodniczący określonych w ustawach komitetów. Prezes oraz Wiceprezesi Rady Ministrów mogą pełnić także funkcję ministra lub przewodniczącego komitetu (art. 147 Konstytucji).

Akty prawne regulujące Radę Ministrów:

Organizację i tryb pracy Rady Ministrów reguluje **Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów oraz Konstytucja**

Kompetencje Rady Ministrów:

Rada Ministrów:

- prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną Rzeczypospolitej Polskiej (art. 146 ust. 1 Konstytucji),
- kieruje administracją rządową (art. 146 ust. 3 Konstytucji),
- w zakresie i na zasadach określonych w Konstytucji i ustawach, na podstawie art. 146 ust. 4 Konstytucji, w szczególności:
 - zapewnia wykonanie ustaw,
 - wydaje rozporządzenia,
 - koordynuje i kontroluje prace organów administracji rządowej,
 - chroni interesy Skarbu Państwa,
 - uchwala projekt budżetu państwa,
 - kieruje wykonaniem budżetu państwa oraz uchwala zamknięcie rachunków państwowych i sprawozdanie z wykonania budżetu,
 - zapewnia bezpieczeństwo wewnętrzne państwa oraz porządek publiczny,
 - zapewnia bezpieczeństwo zewnętrzne państwa,
 - sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie stosunków z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi,
 - zawiera umowy międzynarodowe wymagające ratyfikacji oraz zatwierdza i wypowiada inne umowy międzynarodowe,
 - sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności kraju oraz określa corocznie liczbę obywateli powoływanych do czynnej służby wojskowej,
 - określa organizację i tryb swojej pracy.

Do Rady Ministrów należą sprawy polityki państwa nie zastrzeżone dla innych organów państwowych oraz samorządu terytorialnego (art. 146 ust. 2 Konstytucji)

TRYB Powoływania rady ministrów:

Procedura utworzenia:

Obowiązująca Konstytucja przewiduje następującą procedurę utworzenia rządu:

- **Zasadnicza procedura**
 - W ciągu 14 dni od pierwszego posiedzenia Sejmu lub przyjęcia dymisji poprzedniej Rady Ministrów Prezydent Rzeczypospolitej **desygnuje** Prezesa Rady Ministrów, tj. wskazuje osobę (zwykle wytypowaną wcześniej przez partię polityczną mającą większość w Sejmie lub koalicję partii), która otrzymuje misję sformowania rządu (art. 154 ust. 1 zd. 1 *in principio* Konstytucji).
 - Osoba desygnowana na Prezesa Rady Ministrów w ciągu 14 dni proponuje Prezydentowi skład Rady Ministrów (art. 154 ust. 1 zd. 1 *in fine* Konstytucji).

- Prezydent **powołuje** Prezesa Rady Ministrów oraz pozostałych członków Rady Ministrów oraz odbiera przysięgę od nowo powołanej Rady Ministrów (art. 154 ust. 1 zd. 2 Konstytucji).
- W ciągu 14 dni od powołania przez Prezydenta Rady Ministrów w trybie art. 154 ust. 1 zd. 2 Konstytucji, Prezes Rady Ministrów przedstawia Sejmowi program działania Rady Ministrów (exposé) z wnioskiem o udzielenie jej wotum zaufania. Sejm uchwała wotum zaufania bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 154 ust. 2 Konstytucji).
- **I procedura rezerwowa**
 - W razie niepowołania Rady Ministrów w przedstawionym wyżej trybie lub nieudzielenia jej wotum zaufania przez Sejm, w ciągu 14 dni od upływu terminów określonych w art. 154 ust. 1 lub 2 Konstytucji, Sejm wybiera Prezesa Rady Ministrów oraz proponowanych przez niego członków Rady Ministrów bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. Prezydent **powołuje** tak wybraną Radę Ministrów i odbiera od niej przysięgę (art. 154 ust. 3 Konstytucji).
- **II procedura rezerwowa**
 - W razie niepowołania Rady Ministrów w trybie art. 154 ust. 3 Konstytucji Prezydent w ciągu 14 dni **powołuje** Prezesa Rady Ministrów i na jego wniosek pozostałych członków Rady Ministrów oraz odbiera od nich przysięgę (art. 155 ust. 1 zd. 1 Konstytucji). (W praktyce ustrojowej, 11 czerwca 2004, doszło uprzednio do desygnowania Prezesa Rady Ministrów na podstawie art. 154 ust. 1 zd. 1 Konstytucji.)
 - W ciągu 14 dni od powołania przez Prezydenta Rady Ministrów w trybie art. 155 ust. 1 zd. 1 Konstytucji, Prezes Rady Ministrów przedstawia Sejmowi program działania Rady Ministrów (exposé) z wnioskiem o udzielenie jej wotum zaufania. Sejm uchwała wotum zaufania zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 155 ust. 1 zd. 2 Konstytucji).
 - W razie nieudzielenia Radzie Ministrów wotum zaufania w trybie określonym w art. 155 ust. 1 zd. 2 Konstytucji, Prezydent skraca kadencję Sejmu i zarządza wybory (art. 155 ust. 2 Konstytucji).

Zgodnie z art. 158 ust. 1 in fine Konstytucji, możliwe jest także powołanie nowej Rady Ministrów w trybie tzw. konstruktywnego wotum nieufności. Sejm wyraża Radzie Ministrów wotum nieufności większością ustawowej liczby posłów na wniosek złożony przez co najmniej 46 posłów, w którym imiennie powinien być wskazany kandydat na Prezesa Rady Ministrów. W sytuacji przyjęcia takiej uchwały przez Sejm, Prezydent ma obowiązek przyjąć dymisję Rady Ministrów, powierzyć jej dalsze sprawowanie obowiązków do czasu wyboru nowego rządu i powołać wskazanego w uchwale o wotum nieufności kandydata na Prezesa Rady Ministrów, co rozpoczyna zasadniczą procedurę powoływania Rady Ministrów.

KIEDY PREZYDENT PRZYJMUJE DYMISJĘ RADY MINISTRÓW?

Dymisja Rady Ministrów

Prezydent obligatoryjnie przyjmuje dymisję Rady Ministrów:

- na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Sejmu (art. 154 ust. 1 zd. 2 Konstytucji),
- w razie niewyrażenia jej przez Sejm wotum zaufania w II procedurze rezerwowej (w trybie art. 154 ust. 2 lub art. 155 ust. 1 Konstytucji),
- w razie wyrażenia jej przez Sejm konstruktywnego wotum nieufności w trybie art. 158 ust. 1 Konstytucji,
- w razie śmierci Prezesa Rady Ministrów (interpretacja wyprowadzona z art. 147 ust. 1 Konstytucji).

KIEDY PREZYDENT MOŻE WYRAZIĆ ZGODĘ NA DYMISJĘ RM?

Natomiast fakultatywnie Prezydent może wyrazić zgodę na dymisję Rady Ministrów w sytuacji, gdy jej przyczyną jest wyłącznie rezygnacja Prezesa Rady Ministrów (art. 162 ust. 2 pkt 3 Konstytucji). Sytuacja odmowy przyjęcia dymisji w takiej sytuacji miała miejsce 6 maja 2005 kiedy prezydent Kwaśniewski nie przyjął dymisji drugiego rządu Marka Belki.

Prezydent Rzeczypospolitej, przyjmując dymisję Rady Ministrów, powierza jej **dalsze pełnienie obowiązków** do czasu powołania nowej Rady Ministrów. Przyjęcie dymisji Rady Ministrów jak i odmowa jej przyjęcia następuje

postanowieniem Prezydenta RP publikowanym w Monitorze Polskim a wchodzącym w życie z chwilą podpisania.

Śmierć Prezesa Rady Ministrów

Obowiązujące przepisy ustrojowe nie regulują następstw prawnych śmierci urzędującego Prezesa Rady Ministrów.

Art. 6 *ustawy o Radzie Ministrów* z 1996 reguluje stan fizycznej nieobecności premiera na posiedzeniu rządu lub też jego czasową niemożność wykonywania obowiązków np. z powodu choroby. Wówczas z mocy prawa Radą Ministrów kieruje jej wiceprezes wcześniej wyznaczony przez premiera lub jeden z ministrów, w wypadku gdy rząd funkcjonuje bez wicepremierów. Wiceprezes Rady Ministrów wykonuje, w imieniu Prezesa Rady Ministrów, zadania i kompetencje w zakresie powierzonym przez Prezesa Rady Ministrów.

Interpretacja wyprowadzona z art. 147 ust. 1 i 2 Konstytucji, który stwierdza, że Rada Ministrów składa się z Prezesa Rady Ministrów i ministrów (i fakultatywnie wiceprezesów) pozwala uzasadnić twierdzenie, że Rada Ministrów nie może formalnie istnieć bez Prezesa Rady Ministrów. Oznacza to, że śmierć premiera jest formalnym końcem rządu. Rodzi to stan nieprzewidziany przez polskie prawo konstytucyjne. W takim wypadku Prezydent RP jest zobligowany w trybie art. 154 konstytucji do niezwłocznego desygnowania kandydata na premiera wraz z jego powołaniem oraz zaprzysiężeniem nowego składu Rady Ministrów.

Odpowiedzialność konstytucyjna

Członkowie Rady Ministrów (również Prezes) ponoszą odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu za:

- naruszenie Konstytucji lub ustawy w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie urzędowania (art. 156 ust. 1 Konstytucji),
- popełnienie przestępstwa w związku z zajmowanym stanowiskiem.

Odpowiedzialność konstytucyjna ma charakter indywidualny, egzekwować ją można tylko od każdego członka Rady Ministrów z osobna.

Wnioskować w tej sprawie może Prezydent lub grupa 115 posłów. Wniosek kierują oni na ręce Marszałka Sejmu, który przekazuje go Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej w celu zbadania zasadności. Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej przekazuje sprawozdanie oraz końcowy wniosek na posiedzenie plenarne Sejmu, gdzie odbywa się głosowanie – postawienie członka Rady Ministrów w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu wymaga większości kwalifikowanej 3/5 ustawowej liczby posłów.

Postępowanie przed Trybunałem Stanu jest dwuinstancyjne: w I instancji Trybunał Stanu orzeka w składzie przewodniczący + 4 członków, natomiast jako organ odwoławczy (II instancji) przewodniczący + 6 członków (z wyłączeniem tych, którzy orzekali w I instancji). Przy postępowaniu stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego. Sankcjami są:

- utrata zajmowanego stanowiska,
- a w przypadku popełnienia deliktu konstytucyjnego także:
 - utrata praw wyborczych,
 - utrata orderów i odznaczeń,
 - zakaz zajmowania stanowisk kierowniczych lub pełnienia funkcji związanych ze szczególną odpowiedzialnością w organach państwowych lub organizacjach społecznych.

Powyższe kary egzekwowane za popełnienie deliktu konstytucyjnego mogą być orzeczone na okres od 2 do 10 lat, przy czym od wyroku nie przysługuje prezydenckie prawo łaski (art. 25 ust. 2 Ustawy o Trybunale Stanu).

Szerzej na temat Rady Ministrów:

- L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, wyd. 9., Warszawa 2005, s. 289–318 (ISBN 83-7206-122-X)
- B. Banaszak, *Egzekutywa w Polsce — stan obecny i uwagi de lege fundamentalis ferenda*, "Przegląd Sejmowy" 2006, nr 3, s. 9–27 ([1])
- P. Sarnecki, *Prawo konstytucyjne RP*, wyd. 6., Warszawa 2005, s. 293–340, 426–443 2006, (ISBN 83-7387-568-9)

Organy wewnętrzne Rady Ministrów

Tematowi temu poświęcony jest rozdział 3 ustawy o Radzie Ministrów z 8 sierpnia 1996. Organy takie mogą zostać powołane przez Prezesa Rady Ministrów w drodze zarządzenia na wniosek członka Rady Ministrów lub z inicjatywy samego premiera. Organami takimi mogą być w szczególności:

- komitety (stałe lub powoływane do rozpatrzenia określonej kategorii spraw lub konkretnej sprawy) (np. Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów, Komitet Stały Rady Ministrów)^[3]
- rady i zespoły opiniodawcze lub doradcze w sprawach należących do kompetencji Rady Ministrów lub Prezesa Rady Ministrów

Prezes Rady Ministrów tworząc organy pomocnicze określa jednocześnie ich nazwę, skład, zakres działania oraz tryb postępowania (np. Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego). Innymi organami pomocniczymi, o których mówi ustawa mogą być powoływane w drodze rozporządzenia komisje do opracowywania projektów kodyfikacji określonych dziedzin prawa, komisje wspólne, w skład których wchodziłoby członkowie rządu oraz reprezentanci określonych instytucji lub środowisk, których rozpatrywana sprawa by dotyczyła. Przy Prezesie Rady Ministrów działa także Rada Legislacyjna oraz Rządowe Centrum Legislacji

Prezes Rady Ministrów

Prezes Rady Ministrów (potocznie **premier**) jest szefem rządu w ustroju politycznym Polski. Zwyczajowo Prezes Rady Ministrów nazywany jest premierem. W Polsce występuje w podwójnej roli, jako przewodniczący Rady Ministrów oraz jako odrębny naczelny organ administracji rządowej.

Konstytucyjne uregulowanie pozycji oraz kompetencji Prezesa Rady Ministrów jest w miarę pełne, choć jest tak raczej w przypadku pozycji niż kompetencji.

Kompetencje Prezesa Rady Ministrów:

- 1) reprezentuje Radę Ministrów,
- 2) kieruje pracami Rady Ministrów,
- 3) wydaje rozporządzenia,
- 4) zapewnia wykonywanie polityki Rady Ministrów i określa sposoby jej wykonywania,
- 5) koordynuje i kontroluje pracę członków Rady Ministrów,
- 6) sprawuje nadzór nad samorządem terytorialnym w granicach i formach określonych w Konstytucji i ustawach,
- 7) jest zwierzchnikiem służbowym pracowników administracji rządowej (art. 148 Konstytucji).

Regulację tę uzupełniają liczne ustawy szczególne oraz inne akty normatywne.

Kompetencje Prezesa Rady Ministrów możemy podzielić na pięć zasadniczych grup:

1. **Kompetencje z zakresu zwierzchności osobowej:** Prezes Rady Ministrów przykładowo składa wnioski o powołanie i odwołanie członków Rady Ministrów, powołuje sekretarzy stanu oraz podsekretarzy stanu, centralne organy administracji państwowej, wojewodów, jak również członków niektórych organów doradczych
2. **Kompetencje z zakresu zwierzchności służbowej:** Prezes Rady Ministrów ustala zakres działania wicepremierów, organizuje pracę Rady Ministrów, koordynuje i kontroluje pracę ministrów, kieruje pracą komitetów doradczych, którym przewodniczy, może przewodniczyć także takiemu komitetowi, którego nie jest członkiem, upoważnia sekretarza czy podsekretarza stanu do reprezentowania Rządu w Sejmie, nadzoruje terenowe organy rządowej administracji ogólnej. Prezes Rady Ministrów realizuje

tę zwierzchność poprzez wydawanie zarządzeń wewnętrznych, poleceń służbowych, wytycznych, nadawanie statutów oraz podejmowanie innych czynności o charakterze wewnętrznym.

3. **Kompetencje w sferze nadzoru nad podmiotami niepodporządkowanymi** (samodzielnymi, zdecentralizowanymi): Prezes Rady Ministrów podejmuje czynności nadzorcze, które są przewidziane w ustawach (np. może zawiesić organy gminy i ustanowić zarząd komisaryczny).
4. **Kompetencje normotwórcze**: Prezes Rady Ministrów wydaje rozporządzenia, ale tylko na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu. Prezes Rady Ministrów może ponadto wydawać zarządzenia, które nie stanowią norm prawa powszechnie obowiązującego. Zarządzenia te mają tylko charakter wewnętrzny i obowiązują jedynie jednostki podległe organizacyjnie premierowi. Zarządzenia te są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.
5. **Kompetencje organizacyjno-porządkowe**: Prezes Rady Ministrów może np. powoływać rady i zespoły jako organy pomocnicze lub opiniodawczo-doradcze.

Kompetencje organizacyjne

- reprezentuje Radę Ministrów
- kieruje jej pracami
- zwołuje posiedzenia
- ustala porządek obrad
- przewodniczy posiedzeniom

Kompetencje merytoryczne

- kieruje merytoryczną działalnością Rady Ministrów
- ponosi odpowiedzialność polityczną
- decyduje o składzie Rady Ministrów, wnosząc o powołanie ministrów do Prezydenta
- koordynuje i kontroluje pracę ministrów i pozostałych członków Rady
- zapewnia wykonanie polityki Rady Ministrów
- wydaje rozporządzenia
- sprawuje nadzór nad samorządem terytorialnym

Uprawnienia jako naczelnego organu administracji rządowej

- posiada kompetencje generalne – do jego zadań należy wszystko to co nie jest zastrzeżone dla innych organów (tzw. domniemanie kompetencji)
- wydaje rozporządzenia i zarządzenia
- jest podstawowym łącznikiem administracji rządowej
- jest zwierzchnikiem służbowym wszystkich pracowników administracji rządowej
- dokonuje obsady personalnej szeregu organów administracji rządowej
- nadzoruje organy centralne i terytorialne administracji rządowej
- nadzoruje samorząd w granicach określonych w konstytucji i ustawach

Obsługę urzędu Prezesa Rady Ministrów zapewnia Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Prezesowi Rady Ministrów podlega Rządowe Centrum Legislacji oraz wiele innych jednostek organizacyjnych.

Osoba desygnowana na Prezesa Rady Ministrów

Osoba desygnowana postanowieniem Prezydenta RP na Prezesa Rady Ministrów jest prezydenckim kandydatem do objęcia urzędu Prezesa Rady Ministrów. Desygnowany premier nie posiada żadnych uprawnień z wyjątkiem politycznego przywileju do sformowania własnego gabinetu, którego skład przedstawia Prezydentowi RP. Prezydent RP nie ma uprawnienia do ingerencji w skład osobowy proponowanej Rady Ministrów i przepisami Konstytucji jest zobligowany do jej powołania (postanowienie Prezydenta RP publikowane w Monitorze Polskim wchodzące w życie z dniem podpisania) i odebrania od jej wszystkich członków, w tym od Prezesa Rady Ministrów, przysięgi.

NAJWAŻNIEJSZE INFO W SKRÓCIE:

Zakres Działania Rady Ministrów

- Zadania
 - kierowanie administracją rządom
 - kierowanie wykonywaniem budżetu państwa
 - zapewnienie wykonywania ustaw
 - zapewnienie wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa oraz porządku publicznego
 - sprawowanie ogólnego kierownictwa w dziedzinie stosunków z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi a w szczególności zawieranie umów międzynarodowych wymagających ratyfikacji oraz zawieranie i wypowiedzanie innych umów międzynarodowych
 - kompetencje do wydawania rozporządzeń
 - kompetencje do stanowienia uchwał. Uchwały te:
 - a) muszą pozostawać w zgodzie z ustawami i rozporządzeniami
 - b) nie mogą być adresowane do organów pozostających poza systemem administracji rządowej
 - c) nie mogą one samoistnie tworzyć obowiązków czy uprawnień obywateli

5. Prezes Rady Ministrów

- Kompetencje Prezesa Rady Ministrów
 - tworzy rząd i dokonuje w nim zmian
 - określa zakres działań i personalny kształt ministerstw i innych organów centralnych
 - organizuje prace rządowe
 - kieruje pracami terenowej administracji rządowej
 - sprawuje zwierzchnictwo nad osobami zatrudnionymi w administracji rządowej
 - sprawuje nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego
- Stanowienie prawa przez Prezesa Rady Ministrów
 - może wydawać
 - a) rozporządzenia – źródła prawa powszechnie obowiązującego
 - b) zarządzenia- mają charakter wewnętrzny

6. Minister

- Specjalizacja Przedmiotowa Ministrów
 - jest istotą urzędu ministra
 - każdy minister realizuje odpowiednią część zadań rządu jako całość
 - zadania te są ujęte w formę działów administracji rządowej
- Ustrojowa pozycja ministra
 - jest członkiem RM, a więc przynależy do kolegialnego organu o własnych kompetencjach
 - jest jednoosobowym zwierzchnikiem swojego resortu, a więc odrębnym organem administracji rządowej
- ministerstwo
 - zorganizowana struktura urzędnicza powołana do bezpośredniej realizacji zadań należących do danego

ministra

- kierownictwo ministerstwa sprawuje minister, sekretarz stanu i podsekretarze stanu

- struktura urzędnicza ministerstwa obejmuje:

a) departamenty- realizujące merytoryczne zadania ministerstwa

b) sekretariaty- obsługujące ministra oraz komitety, rady, zespoły

c) wydziały- komórki organizacyjne wewnątrz departamentów i sekretariatów

PEŁNOMOCNIK RZĄDU

Pierwowzorem obecnego urzędu Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania był w latach 2001–2005 **Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn** – urząd realizujący politykę w zakresie równego statusu kobiet i mężczyzn oraz przygotowujący utworzenie urzędu ombudsmana przeciwdziałającego dyskryminacji z powodu rasy, pochodzenia etnicznego, religii i przekonań, wieku oraz orientacji seksualnej, a także realizujący politykę przeciwdziałania dyskryminacji do czasu powołania ombudsmana.

Historia oraz umocowanie prawne i polityczne

Urząd został powołany 17 grudnia 2001 przez ówczesnego premiera Leszka Millera. 25 czerwca 2002 pod wpływem nacisku Güntera Verheugena^[potrzebne źródło] Komisarza Unii Europejskiej do spraw poszerzenia Unii kompetencje urzędu rozszerzone zostały na przeciwdziałanie dyskryminacji ze względów innych niż płeć. Istnienie instytucji zajmującej się przeciwdziałaniem dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie, religię, poglądy i orientację seksualną było jednym z najważniejszych warunków, które musiały spełnić kraje kandydujące do członkostwa w Unii Europejskiej^[potrzebne źródło]. Choć do chwili przyjęcia Polski do UE 1 maja 2004 urząd ombudsmana nie powstał (istniał jedynie pełnomocnik, który miał go zorganizować) wysiłki Rzeczypospolitej zmierzające w kierunku przeciwdziałania dyskryminacji zostały docenione w unijnych raportach o stanie przygotowań krajów kandydackich^[potrzebne źródło] i ostatecznie Polska została uznana za państwo spełniające kryteria kopenhaskie, zwłaszcza istnienie instytucji gwarantujących praw człowieka oraz ochronę mniejszości. 24 lutego 2004 "z uwagi na realizację programu ograniczania wydatków publicznych" Rada Ministrów odmówiła utworzenia urzędu ombudsmana (zwanego w projekcie Generalnym Inspektorem do Spraw Przeciwdziałania Dyskryminacji) do zaplanowania pracy którego powołany został urząd Pełnomocnika.

Pełnomocnik był urzędnikiem w stopniu sekretarza stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Pierwszym pełnomocnikiem została Izabela Jaruga-Nowacka z Unii Pracy. Po objęciu przez Jarugę-Nowacką urzędu wicepremiera w rządzie Marka Belki pełnomocnikiem została 16 sierpnia 2004 Magdalena Środa (bezpartyjna).

Trzykrotnie próbowano ograniczyć kompetencje pełnomocnika. Po raz pierwszy odwołania minister Jarugi-Nowackiej domagało się Forum Kobiet Polskich (pod listem w jej obronie podpisało się około stu organizacji pozarządowych) Po raz drugi gdy z inicjatywą likwidacji stanowiska wystąpili posłowie Ligi Polskich Rodzin (17 kwietnia 2003) proponując powołanie na to miejsce Pełnomocnika Rządu do Spraw Rodziny; Sejm odrzucił wnioski. Po raz trzeci z inicjatywą ograniczenia kompetencji pełnomocnika wystąpił 14 grudnia 2004 premier Marek Belka po wypowiedzi Magdaleny Środy dotyczącej związków katolicyzmu z przemocą domową; ustąpienia Środy domagało się m.in. Forum Kobiet Katolickich. Pełnomocnik miał zostać podsekretarzem stanu w Ministerstwie Polityki Społecznej. Minister Środa oceniła ten pomysł jako "cios w urząd i prawa kobiet" i zagroziła dymisją; premier ustąpił.

17 czerwca 2005 Sejm odrzucił senacki projekt ustawy o równym statusie kobiet i mężczyzn zakazujący wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, przekonania, wiek, a także orientację seksualną.

Projekt stwierdzał, że zasada równych praw kobiet i mężczyzn podlega ochronie prawnej. Znajdowały się tam przepisy o równych prawach kobiet i mężczyzn w życiu prywatnym i publicznym, dostępie do edukacji, prowadzenia działalności gospodarczej, pracy i zabezpieczenia społecznego. W miejsce pełnomocnika rządu ds. równego statusu kobiet i mężczyzn projekt wprowadzał Urząd ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn oraz Przeciwdziałania Dyskryminacji. Prezes tego Urzędu powoływany byłby na 5-letnią kadencję przez premiera.

Działalność

Biuro pełnomocnika wydawało opracowania dotyczące polityki antydyskryminacyjnej. Przy pełnomocniku działała powołana przez niego Rada Konsultacyjna składająca się głównie z przedstawicieli środowisk kobiecych i mniejszościowych o profilu lewicowym. Pełnomocnik nadawał również wyróżnienia i nagany, zwane Szwedzkimi Okularami Równości i Skierowaniami do Okulisty.

W czasie pełnienia swych funkcji pełnomocniczki wstawiły się między innymi pomocą w organizacji i uczestnictwem w dorocznych Manifach 8 marca oraz poparciem dla akcji Niech Nas Zobaczą i dni Kultura dla Tolerancji.

Likwidacja urzędu pełnomocnika

Rząd Kazimierza Marcinkiewicza zniósł urząd Pełnomocnika 3 listopada 2005. Premier niejednoznacznie dał do zrozumienia, że jest to również kara za wypowiedzi Magdaleny Środy na temat katolicyzmu chociaż oficjalnym powodem likwidacji były "zmiany wynikające z *Programu rządu na lata 2005-2009*". Sama Środa stwierdziła: "To decyzja ideologiczna, nieprzemyślany manifest konserwatywnych poglądów, który zaszkodzi wizerunkowi Polski w świecie".

W reakcji na likwidację urzędu ponad 80 polskich organizacji pozarządowych wystosowało protest. Otrzymali go między innymi premier Marcinkiewicz oraz komisarz UE ds. zatrudnienia, spraw społecznych i równych szans Vladimir Špidla.

Ponowne powołanie urzędu pełnomocnika rządu

Na początku marca 2008 premier Donald Tusk zdecydował o przywróceniu stanowiska Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania. Objęła je posłanka PO Elżbieta Radziszewska. Premier poinformował także, że trwają prace nad ustawą o równym traktowaniu.